

Puntdevista 53. Els canvis sociològics de la Setmana Santa (19/4/2019)

Els qui hem viscut la cronologia de tres generacions som espectadors privilegiats dels canvis sociològics que s'han produït al nostre entorn en aquest període, i els vinculats amb la Setmana Santa en són un exemple significatiu. Hem passat d'uns dies de vivències religioses generalitzades i imposades políticament i social, a les cada vegada més denominades "vacances de primavera".

De cap manera es tracta d'enyorar temps passats, en el nostre cas sota l'imperi del nacional-catolicisme, sinó d'analitzar l'evolució produïda per comprendre millor els temps que vivim. I aquí entra la necessitat de transmetre aquestes reflexions i vivències a les noves generacions. Serà lògic, per exemple, arribar a les vacances escolars de "Setmana Santa" sense justificar-les? Es podrà dir que ja són una tradició, però restarà dir perquè s'han fet tradició. Aquests dies, per tant són una bona ocasió per tractar les creences religioses que han donat lloc als oficis i les processons encara vigents, si bé en molts casos estan contagiades d'atracció turística i antropològica, i en altres es realitzen ja sense capellans i solament amb unes poques persones de la tercera edat.

Jo he viscut una Setmana Santa intensa d'oficis religiosos, de sermons donats per frares vinguts de fora per commoure als parroquians del poble vers la confessió quaresmal. Això després d'una quaresma sense ball i solament amb pel·lícules religioses o "patriòtiques", sense altra música a la radio que la clàssica, ... Tot sense saber quan hi podia haver en cada persona de religiositat sentida i de convencionalisme social. Ara cabria pensar que els qui segueixen activament els oficis religiosos ho fan solament per convicció personal. Dic jo.

Del que no hi ha dubte és de la influència que sobre tots els àmbits de la vida del nostre entorn ha tingut i té la religió, majoritàriament la catòlica en el nostre cas, a banda que en sectors de la nostra societat actual ja s'hagin instal·lat altres creences i tot el que comporten (el ramadà, posem per cas). Els nostres infants i joves han de conèixer, per exemple, com les creences de l'època van conduir als artistes a realitzar una imaginària religiosa que constitueixen els passos a les processons. Aquestes imatges es poden visitar tot l'any en les esglésies i museus (Valladolid, Múrcia, Sevilla, etc.) i representen una religiositat plena de dolor i sang. Alguns grups i episodis de les actuals processons recullen clarament aquests antecedents.

Les mateixes tradicions gastronòmiques d'aquestes dates tenen explicació i antecedents vinculats al calendari religiós. Els panadons, per exemple, eren substitutius de la carn durant la quaresma, així com els bunyols (aquests sembla que d'origen a Al-Andalus), el bacallà i els salaons. Explicar els antecedents i l'evolució de la nostra gastronomia també col·labora a gaudir-ne de la mateixa al temps que s'augmenta la cultura i la capacitat de comprensió del món que ens envolta.

I una part del nostre folklore, com les caramelles de Pasqua, que festegen la fi de la quaresma amb cançons i recollida de viandes. I no diguem la mateixa mona

de pasqua, sembla que també d'antecedents àrabs i jueus, que també representa la fi de les privacions de la quaresma. És així que la festivitat de la Pasqua s'ha d'interpretar en funció dels dies immediats anteriors i de tot el període de la quaresma.

Aquests dies de "vacances de primavera", passades a la platja, muntanya o viatjant pel món, també haurien de permetre als pares i familiars augmentar els coneixements de l'entorn propi i més llunyà, partint dels mateixos fets de la vida quotidiana, els seus costums, gastronomia i tradicions. També ho poden fer els docents de matèries diverses a la tornada de les vacances, aprofitant les experiències que els mateixos alumnes poden haver tingut. Si es fa així, la propera vegada de veure unes imatges a les processons, menjar panadons, bnyols, mona, ... tindrà un altre significat i ajudarà a ser conscient dels antecedents que ens han portat a la vida actual.

Jaume Sarramona

(www.sarramona.net)